

Predsednik Privredne komore Srbije **Marko Čadež** preneo je poruku EU, komentarišući strategiju zelenog posla i **kritičnih sirovina**, koja je više skup želja na papiru. Možda bi region Zapadnog Balkana mogao da bude održivo rešenje za ove planove EU o visokoj tehnologiji za novu industriju. Near Sourcing, koji promovišu i sponzorišu neke vlade EU, a realizuju u praksi evropske kompanije, mogao bi biti podstaknut platformom **Open Balkan** i pozivom jednog od osnivača.

Čadež je preneo snažne poruke evropskim kreatorima politike kojima nedostaju regionalne prilike u blizini, ali i industrijskim poslovnim krugovima EU koji se oslanjaju na svoj budući razvoj na snabdevanje kritičnim sirovinama, koje se zapravo nalaze u bliskom susedstvu EU. Što je još važnije, region bi mogao da obezbedi ključni faktor strategije EU, ljudski kapital.

Marko Čadež je podsetio Eu na sledeće činjenice i preneo poruke:

1. Živimo u podeljenoj svetskoj ekonomiji koju vode SAD i Kina.
2. Evropa je zaostala u skoro svim strateškim oblastima. Vađenje i obrada retkih materijala, bezbednost lanaca snabdevanja, razvoj veštačke inteligencije, proizvodnja EV baterija, e-mobilnost (6 od 10 najboljih proizvođača baterija su Kinezi, ostala 4 nisu evropska)....
3. Evropa se oslanja na Kinu za 98 odsto svojih zaliha retkih zemalja.
4. Evropa ima osetljiva bezbednosna pitanja na skoro svim granicama: rat u Ukrajini, migraciona kriza na južnim i mediteranskim granicama i visoki bezbednosni rizik usred Evrope ostavljajući zemlje zapadnog Balkana van evropskih struktura (jedinствeno tržište, 4 Slobode, Fondovi strukturnog razvoja..)

To je još bolnija istina jer je svest o riziku od strane evropske administracije i zemalja članica EU u veoma ranoj fazi (uglavnom izazvana ratom u Ukrajini). Recimo, desetak godina prekasno. Kao pristup pomenutim izazovima, mi (Evropljani) koristimo mehanizme stare više od dve decenije (proces donošenja odluka, proces proširenja EU, spoljna politika, formiranje politike ekonomske strategije...).

Suočavajući se s turbulentnim vremenima u našem regionu, neizvesnošću na našem kontinentu i globalnim poremećajima u svetskoj ekonomiji, ne možemo mnogo da uradimo bez nove perspektive i vizije evropske budućnosti. Međutim, mi (Evropljani) polako učimo. Nismo spremni da se posvetimo brzom uključivanju Zapadnog Balkana, Ukrajine i Moldavije u strukture EU, kao što su Jedinствeno tržište i 4 slobode, pre punopravnog članstva. Pomažući ovim zemljama da dobiju novi zamah u reformisanju kroz postizanje transparentnih sistema ciljeva/koristi korak po korak u razumnom vremenskom okviru, izbegavamo vakuum moći i uticaj trećih strana, koji je već jak., Čineći to zapravo, mi obezbeđujemo evropsku industrijsku budućnost, podstičemo ekonomsku konsolidaciju i gradimo našu otpornost i nezavisnost koliko god je to moguće.

Ulažemo milijarde u proizvodne pogone u Kini (BASF - 10 milijardi evra, VW 2,4 milijarde evra) bez jasne evropske političke vizije kako bi naše geopolitičke veze sa Kinom mogle da izgledaju u budućnosti (a mi nismo ti koji vode ovaj proces). Pre nekoliko dana videli smo da je nemački izvoz u Kinu opao za 11,3 odsto (BASF je pao 29 odsto iz kvartala u kvartal, VW 15 odsto u istom periodu).

Gledajući na drugu stranu sveta, Zakon o smanjenju inflacije nudi značajne subvencije za EVS proizveden u Americi sa baterijama koje koriste retke materijale nabavljene u Americi ili od bliskih saveznika.

Istovremeno, posmatrajući samo **zapadni Balkan**, evropski potencijali su neiskorišćeni bez jasne perspektive uključivanja. Srbija, Bosna i Hercegovina, Albanija, Kosovo, Crna Gora i Severna Makedonija imaju retke zemlje koje već postoje ili su blizu završetka rudnika sa daleko većim rezervama nego bilo koji drugi evropski region. Region ima nalazišta litijuma u svetu sa značajnim količinama bora. Tu su i ogromne rezerve sa već postojećim rudarskim objektima i dozvolama kalcita (čistoća 99%), grafita, kobalta, nikla.

Paradoks situacije je da **evropski zeleni dogovor**, kao naš (evropski) sopstveni vid obezbeđivanja tržišta, u potpunosti zavisi od Kine koja kontroliše skoro ceo svetski lanac snabdevanja **solarnom energijom** i veliki deo globalnih kapaciteta za preradu minerala koji su ključni za zelenu tranziciju .

Bolne istine zahtevaju bolne odluke i političku viziju. Nadamo se da ćemo zajedno uspeti da ga izgradimo, poručuje Marko Čadež, predsednik Privredne komore Srbije i osnivača fondacije Otvoreni balkanski regionalni poslovni okvir.

Možda bi **prirodni resursi** i bliski izvori iz EU u region, kao način uključivanja, mogli zajednički približiti zemlje regiona EU. Konačno, snažna poruka prenetu EU.